

Peer Schaumburg-Müller
Morten Ulrich

Offentlig Arbejdsret

3. udgave

|||| KARNOV
GROUP

Peer Schaumburg-Müller og Morten Ulrich
Offentlig Arbejdsret
3. udgave/1. oplag
© Karnov Group Denmark A/S, København 2024

ISBN 978-87-619-4535-8

Omslag: Birger Gregers MDD, Frederiksberg
Sats: Integra, Indien
Tryk: Drukarnia WDS Sandomierz, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret.
Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at
kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node.
Alle rettigheder forbeholdes.

Indhold

Forord	5
Forkortelser	7
 <i>Kapitel 1</i>	
Det offentlige arbejdsmarked	21
1.1. Offentlig arbejdsret	21
1.2. Det offentlige arbejdsmarked	21
1.2.1. Karakteristik	21
1.2.2. Parterne	27
1.2.2.1. Staten	27
1.2.2.2. Kommunerne og regionerne	29
1.3. De offentligt ansatte	31
1.3.1. Indledning	31
1.3.2. Tjenestemænd	32
1.3.3. Overenskomstansatte	40
 <i>Kapitel 2</i>	
Retsgrundlaget	43
2.1. Introduktion	43
2.2. Forvaltningsretlige regler og grundsætninger	44
2.2.1. Indledning	44
2.2.2. Habilitet	50
2.2.3. Notatpligt	52
2.2.4. Partsaktindsigt og partshøring	53
2.2.5. Begrundelse og afgørelsens formulering	63
2.2.6. Vejledningspligt og klagevejledning	66
2.2.7. Tavshedspligt i forhold til medarbejdernes personoplysninger	67
2.2.8. Offentlighedsloven	69
2.2.9. Andre forvaltningsretlige grundsætninger	73
2.2.10. Konsekvenser af manglende overholdelse af de forvaltningsretlige regler	75
2.3. Lovgivning og aftalte regler	77
2.3.1. Særlig lovgivning for de offentligt ansatte	77

2.3.2. Den danske model	80
2.3.3. Generel arbejdsmarkedslovgivning	82
2.3.4. Pligtig afgangsalder	84
2.3.5. De aftalte regler	85
2.3.5.1. Indledning	85
2.3.5.2. Staten	85
2.3.5.3. Det kommunale/regionale område	87

Kapitel 3

Hovedprincipper i den offentlige kollektive arbejdsret	91
3.1. Introduktion	91
3.2. Hovedaftalers funktion på arbejdsmarkedet	92
3.3. Hovedaftaler inden for det offentlige	96
3.3.1. Indledning	96
3.3.2. Overenskomstområdet	97
3.3.3. Tjenestemandsområdet	100
3.3.3.1. Staten	100
3.3.3.2. Kommuner og regioner	101
3.4. Interessesvister, herunder arbejdsstandsning	101
3.4.1. Indledning	101
3.4.2. Interessekonflikter inden for tjenestemandsområdet	104
3.4.3. Arbejdsstandsninger	105
3.4.4. Lovlige arbejdsstandsninger i fredsperioden	110
3.4.5. Konflikter i forbindelse med koncession og forsyningspligt	113
3.5. Retstvister	114
3.6. Behandling af overenskomstbrud og aftalebrud	117
3.6.1. Overenskomstansatte	117
3.6.2. Tjenestemandsområdet	120
3.7. Konfliktløsningsorganer, herunder i disciplinærsystemet.	124
3.8. Procedure for behandling af disciplinærsager	135

Kapitel 4

Ansættelsesforholdets etablering	137
4.1. Introduktion	137
4.2. Generelt	139
4.2.1. Vurdering af ansøgenes kvalifikationer mv.	139
4.2.2. Ansøgerens oplysningspligt	145
4.2.3. Ligebehandling, ligestilling og ligeløn	149
4.2.4. Foreningsfrihed	153

4.2.5. Forskelsbehandling	153
4.2.6. Fortrinsret	155
4.2.7. Arbejdstilladelse	156
4.2.8. Ansættelse af straffede personer, straffeattest og børneattester	156
4.2.9. Valg af ansættelsesform	158
4.3. Tjenestemandsansættelse.	162
4.3.1. Ansættelsesformerne	162
4.3.2. Ansættelsesbetingelser.	163
4.3.2.1. Indledning	163
4.3.2.2. Alder	163
4.3.2.3. Helbred	164
4.3.2.4. Uddannelse	165
4.3.2.5. Decorum	166
4.3.3. Opslag	168
4.3.4. Ansættelsesbrev	171
4.3.5. Kompetence.	173
4.4. Overenskomstansættelse	173
4.4.1. Ansættelsesformer	173
4.4.2. Ansættelsesbetingelser.	174
4.4.3. Opslag	175
4.4.4. Ansættelsesbrev mv.	176
4.5. Prøveansættelse	179
4.5.1. Tjenestemænd	179
4.5.2. Overenskomstansatte	181
4.6. Åremålsansættelse	182
4.7. Ansøgningsfristens betydning.	189

Kapitel 5

De ansattes rettigheder	191
5.1. Introduktion	191
5.2. Løn	193
5.2.1. Staten.	193
5.2.1.1. Indledning	193
5.2.1.2. Lønanciennitet.	198
5.2.1.3. Åremålsansættelse	198
5.2.1.4. Jubilæumsgratiale	198
5.2.2. Det kommunale/regionale område	199
5.2.3. Efterbetaling	200
5.2.4. Lønforskud og lønforskrivning.	201

5.3. Arbejdstid	203
5.3.1. Aftalegrundlaget i 2021	203
5.3.2. Ændringer i arbejdstidsloven pr. den 1. juli 2024	206
5.3.2.1. Højtstående ledere	207
5.3.2.2. Aftaler om ”opt out”	208
5.3.2.3. Registrering af arbejdstid	209
5.4. Ferie	209
5.4.1. Indledning	209
5.4.1.1. Hovedprincipperne i feriereglerne på statens område	210
5.4.1.1.1. Optjening af ferie	210
5.4.1.1.2. Afholdelse af ferie	211
5.4.1.1.3. Fastlæggelse af ferietidspunktet	211
5.4.1.1.4. Sygdom	212
5.4.1.1.5. Løn under ferie/feriegodtgørelse	214
5.4.1.1.6. Overførsel af ferie	215
5.4.1.1.7. Særlige feriedage	215
5.4.1.1.8. Hovedprincipperne i feriereglerne på de kommunale og regionale områder	216
5.4.2. Særregler ved ansættelsesforholdets ophør	216
5.5. Sygdom	217
5.5.1. Indledning	217
5.5.2. Løn eller sygedagpenge under sygdom?	221
5.5.3. Orientering og dokumentation	222
5.5.4. Børns sygdom	225
5.5.5. Fravær fra arbejdet af særlige familiemæssige årsager	226
5.6. Barselsorlov	227
5.6.1. Den legale ordning	227
5.6.1.1. Ordningen i hovedtræk	228
5.6.1.2. Varslingsregler	229
5.6.1.3. Adoption	230
5.6.2. Supplerende aftalte ordninger inden for stat, kommuner og regioner	230
5.7. Orlov	233
5.7.1. Tjenestemænd	234
5.7.2. Ikke-tjenestemænd	237
5.7.3. Kommunalt/regionalt ansatte	237
5.8. Tjenestebolig	238
5.9. Efterløn/efterindtægt	241

5.10. Rådighedsløn (/ventepenge)	242
5.11. Ret til fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2 a	244
5.12. Tjenesterejser	247
5.13. Kollektive afskedigelser	249
5.13.1. Hvornår gælder loven?	250
5.13.2. Forpligtelserne efter loven	252
5.13.3. Sanktioner for manglende overholdelse af loven. . .	252
5.14. Modtagelse af gaver mv.	253
5.15. Ytringsfrihed	258
5.15.1. Indledning.	258
5.15.2. Intern tjenstlig kommunikation hos myndigheden.	258
5.15.3. Ekstern kommunikation på vegne af myndigheden.	259
5.15.4. Medarbejderens eksterne ytringer som privatperson	260
5.15.5. Ytringsfrihed for ledelsen	264
5.15.6. Særlige områder	264
5.16. Meddelelser	266
5.17. Whistleblowerordninger.	267
5.18. Organisationsfrihed	270
5.19. Ret til medarbejderrepræsentation i statslige aktieselskaber/ kommunale aktieselskaber.	271

Kapitel 6

Pensionsforhold	275
6.1. Introduktion	275
6.2. Overenskomstmæssige pensionsordninger	280
6.3. Tjenestemandspension.	282
6.3.1. Indledning.	282
6.3.2. Pensionsydelse	286
6.3.3. Pensionsalder	287
6.3.4. Pensioneringsårsager ved egenpension	291
6.3.5. Egenpension	297
6.3.6. Ægtefællepension	299
6.3.7. Børnepension	300
6.3.8. Pensionens størrelse	300
6.3.9. Opsat pension og fratrædelsesgodtgørelse	301
6.3.10. Særligt om seniorordninger	304
6.4. Retten til ægtefællepension ved separation og skilsmisse	307

Kapitel 7

De ansattes pligter	311
7.1. Introduktion	311
7.2. Loyalitets- og lydighedspligt	311
7.3. Decorum	315
7.4. Tavshedspligt og vidneudelukkelse	319
7.4.1. Om tavshedspligt	319
7.4.2. Om vidneudelukkelse	327
7.5. Særlige strafferegler om forbrydelser i offentlig tjeneste.	330
7.6. Arbejdspligt	331
7.7. Oplysningspligt	333
7.8. Arbejdspligtsaftaler	333
7.9. Midlertidig tjeneste i anden stilling.	334
7.10. Tjenesteboligpligt.	336
7.11. Bibeskæftigelse.	337
7.12. Uniform	341
7.13. Misbrug af intern viden, begrænsninger i erhvervs muligheder mv.	341
7.14. Tilbagebetalingspligt	342
7.15. Tilsidesættelse af tjenestepligterne	345
7.15.1. Tjenestemænd	345
7.15.2. Overenskomstansatte	351
7.15.3. Særregler for dommere	352
7.15.4. Særregler for forsvarets personel	353
7.16. Ansættelsesklausuler	356
7.17. Personalepolitikker og personalegoder	358

Kapitel 8

Ansættelses- og stillingsændringer	363
8.1. Overenskomstansatte	363
8.1.1. Ændringer baseret på aftale.	363
8.1.2. Ændringer som følge af arbejdsgiverens ensidige beslutning	365
8.1.3. Overenskomstmæssige grænser	367
8.1.4. Det enkelte ansættelsesforholds grænser	371
8.1.4.1. Ændring af arbejdets indhold	371
8.1.4.2. Ændring af arbejdssted	373
8.1.4.3. Arbejdstidsændringer	374
8.1.4.4. Sammenfatning	377

8.2. Tjenestemænd	378
8.2.1. Reglerne	378
8.2.2. Begrebet forflyttelse	381
8.2.2.1. Betydelige ændringer i stillingsindhold	385
8.2.2.2. Generalitetssynspunktet	386
8.2.2.3. Ledelsesfunktioner	389
8.2.2.4. Udlån	391
8.2.2.5. Sammenfatning	392
8.3. Mulige konsekvenser af ansættelses- og stillingsændringer ..	392
8.3.1. Tjenestemænd	392
8.3.2. Overenskomstansatte	393

Kapitel 9

Ansættelsesforholdets ophør	395
9.1. Introduktion	395
9.2. Ansøgt afskedigelse	401
9.2.1. Indledning	401
9.2.2. Overenskomsterne	401
9.2.3. Funktionærlovens regler	402
9.2.4. Tjenestemænd	403
9.3. Uansøgt afskedigelse	404
9.3.1. Opsigelsen	404
9.3.2. Procedurer	407
9.3.2.1. Indledning	407
9.3.2.2. Sammenhængen mellem overenskomsternes bestemmelser om orientering af den faglige organisation og de forvaltningsretlige regler om tavshedspligt	410
9.3.2.3. Tjenestemænd	411
9.3.2.4. Overenskomstansatte	413
9.3.3. Opsigelsesvarsler	416
9.3.3.1. Overenskomsterne	416
9.3.3.2. Funktionærlovens regler	417
9.3.3.2.1. Indledning	417
9.3.3.2.2. De normale varsler	418
9.3.3.2.3. Midlertidigt ansatte	419
9.3.3.2.4. Tidsbegrænset ansættelse	420
9.3.3.2.5. Prøveansættelse	423
9.3.3.2.6. Forkortet varsel på grund af længerevarende sygdom	424

9.3.3.2.6.1.	Ved skriftlig kontrakt i det enkelte tjenesteforhold	424
9.3.3.2.6.2.	Løn under sygdom i alt 120 dage	425
9.3.3.2.6.3.	I umiddelbar tilknytning til udløbet af de 120 sygedage, og mens funktionæren endnu er syg	426
9.3.3.2.6.4.	Reglens anvendelse, når der skal ske partshøring	426
9.3.3.2.7.	Forlænget varsel	427
9.3.3.3.	Tjenestemænd	427
9.3.4.	Afskedsårsager	428
9.3.4.1.	Indledning	428
9.3.4.2.	Særlige afskedigelsesbegrænsninger i det offentlige	430
9.3.4.3.	Særligt om afskedigelse af funktionærer	433
9.3.4.3.1.	Alder	434
9.3.4.3.2.	Sygdom	434
9.3.4.3.3.	Samarbejdsvanskeligheder	446
9.3.4.3.4.	Uegnethed	446
9.3.4.3.5.	Misligholdelse	448
9.3.4.3.6.	Eksempler på misligholdelsestilfælde	450
9.3.4.3.7.	Arbejds-mangel	456
9.3.4.4.	Særligt om afskedigelse af tjenestemænd	459
9.3.4.4.1.	Generelt	459
9.3.4.4.2.	Alder	462
9.3.4.4.3.	Sygdom	462
9.3.4.4.4.	Uegnethed	463
9.3.4.4.5.	Samarbejdsvanskeligheder	463
9.3.4.4.6.	Tjenesteforseelse	464
9.3.4.4.7.	Stillingsnedlæggelse	465
9.3.4.5.	Usaglig opsigelse på særligt grundlag	467
9.3.4.5.1.	Indledning	467
9.3.4.5.2.	Ligebehandling	467
9.3.4.5.3.	Forskelsbehandling	476
9.3.4.5.3.1.	Generelt	476

9.3.4.5.3.2. Nærmere om forskelsbehandling på grund af religiøs overbevisning	478
9.3.4.5.3.3. Forskelsbehandling på grund af handicap	480
9.3.4.5.3.4. Alder.	485
9.3.4.5.3.5. Forskelsbehandling af andre årsager end religiøs orientering, handicap og alder.	487
9.3.4.5.4. Ligeløn	487
9.3.4.5.5. Foreningsfrihed.	488
9.3.4.5.6. Værnepligtsorlov	489
9.3.4.5.7. Deltid.	489
9.3.4.5.8. Kommunal-/regionalpolitikere	489
9.3.5. Retsvirkningen af uberettiget afskedigelse	490
9.3.5.1. Indledning	490
9.3.5.2. Godtgørelse for usaglig opsigelse	492
9.3.5.3. Usaglig afsked af tjenestemænd	495
9.3.5.4. Særligt om aftalt fratræden	496
9.3.6. Bortvisning	498
9.3.6.1. Indledning	498
9.3.6.2. Funktionærer mv.	500
9.3.6.3. Tjenestemænd	501
9.4. Ansættelsesforholdets ophør ved den ansattes død	504

Kapitel 10

Virksomhedsoverdragelse af offentlig virksomhed	505
10.1. Introduktion	505
10.2. Offentlig virksomhed.	506
10.2.1. Generelt	506
10.2.2. Begrebet virksomhed, bedrift mv.	512
10.2.3. Tillidsrepræsentanternes beskyttelse ved virksomhedsoverdragelse	522
10.2.4. Afskedigelse på grund af overdragelsen.	524
10.2.5. Væsentlige ændringer til skade for medarbejderen	525
10.2.6. Informations- og forhandlingspligt	526

Indhold

10.3. Særlige problemstillinger i relation til overenskomstansatte	526
10.3.1. Frasingelse af overenskomsten	526
10.3.2. Erhververen allerede omfattet af kollektiv overenskomst for samme arbejde	530
10.4. Særlige problemstillinger i relation til tjenestemænd	531
10.5. Særligt om ansatte på tjenestemandslignende vilkår	541
10.6. Særligt om forpligtelser for licitationsudbyderen ved 2.-gangsudlicitering	542

Kapitel 11

Tillidsmands-, samarbejds- og sikkerhedsregler	545
11.1. Introduktion	545
11.2. Tillidsrepræsentantreglerne i det offentlige	549
11.2.1. Indledning	549
11.2.2. Valget af tillidsrepræsentanten	550
11.2.2.1. Betingelser	550
11.2.2.2. Valgret og valgbarhed	555
11.2.2.3. Anmeldelse af valget og arbejdsgiverens indsigelsesret	559
11.2.3. Beskyttelsen af tillidsrepræsentanter	560
11.2.3.1. Former for beskyttelse	560
11.2.3.2. Tvingende årsager	561
11.2.3.3. Stillingsændring	569
11.2.3.4. Bevisbyrden	574
11.2.3.5. Opsigelsesvarsler	574
11.2.3.6. Afskedsprocedure	575
11.2.3.7. Sanktioner	578
11.2.4. Tillidsrepræsentantens opgaver	580
11.2.4.1. Indledning	580
11.2.4.2. Fremme og vedligeholde gode og rolige arbejdsforhold	581
11.2.4.3. Talsmandsrollen	582
11.2.4.4. Orientering mv.	583
11.2.4.5. Tillidsrepræsentanten som arbejdsmiljørepræsentant	584
11.2.4.6. Tillidsrepræsentantens tidsforbrug, løn mv.	584
11.2.5. Tillidsrepræsentanthvervets ophør	586

11.3. Samarbejdsudvalgsmedlemmer	589
11.3.1. Staten	589
11.3.2. Det kommunale/regionale område.	592
11.4. Arbejds miljørepræsentanter	593
Litteratur.	597
Domme og afgørelser.	601
Stikordsregister	609